

ความหลากหลายทรัพยากรชีวภาพบริเวณปากแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม

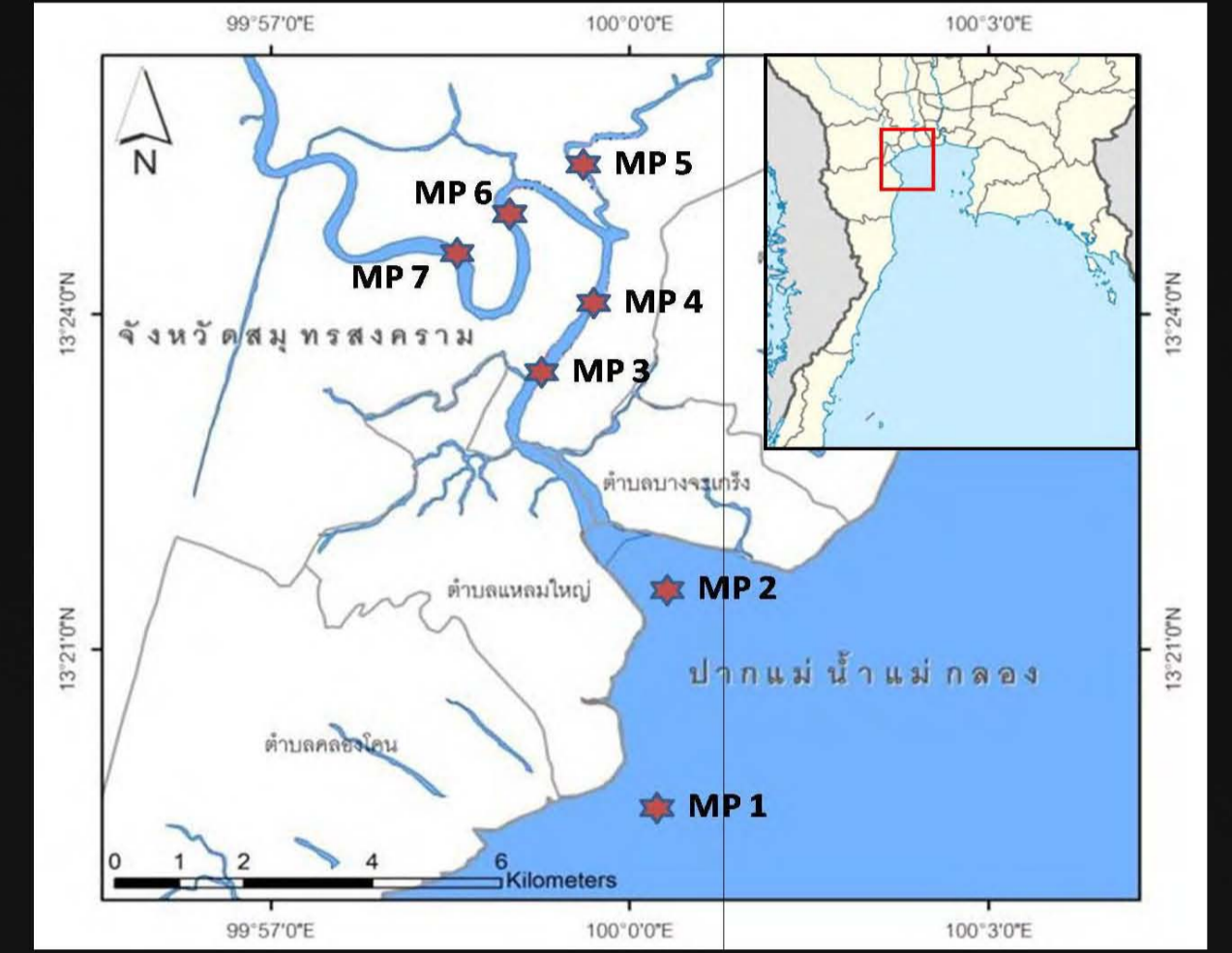
ณรงค์ฤทธิ เลิศเกษตรวิทยา
ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนบน
๑๒๐/๑ ม. ๖ ต. บางหญ้าแพรก อ. เมือง จ. สมุทรสาคร ๗๕๐๐๐

แม่น้ำแม่กลองเป็นแม่น้ำสำคัญสายหนึ่งในภาคตะวันตก เกิดจากแม่น้ำแควใหญ่และแควน้อยไหลมาบรรจบกันที่ตำบลบ้านแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ไหลผ่านจังหวัดราชบุรี และไหลลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรสงคราม มีความยาวประมาณ ๑๓๒ กิโลเมตร พื้นที่รับน้ำที่ปากแม่น้ำแม่กลอง ๓๐,๑๐๖ ตารางกิโลเมตร ลุ่มแม่น้ำแม่กลองได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนและประตูระบายน้ำต่าง ๆ ทำให้เกิดฝนแล้ง และน้ำเค็มหนุนสูงเป็นเวลา ๒-๓ ปีติดต่อกัน และโครงการกั้นน้ำเค็มของกรมชลประทานซึ่งจะมีประตูปิดคลองต่าง ๆ ๑๙๑ ประตู จากจำนวนคลอง ๓๐๐ กว่าคลอง อีกทั้งจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และการเพิ่มของประชากรที่มากขึ้น มีการตั้งบ้านเรือนอยู่กันหนาแน่นขึ้น เกิดปัญหาน้ำนิ่งกลายเป็นแหล่งสะสม น้ำเน่าเสีย ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำแม่กลอง ผลกระทบที่ตามมาได้แก่ ผลกระทบต่อการประมง เนื่องจากธาตุอาหารตามธรรมชาติที่ลดลง สัตว์น้ำหายากและมี แนวโน้มมีใกล้สูญพันธุ์ นอกจากนี้บริเวณปากแม่น้ำแม่กลองยังเป็นแหล่งของป่าชายเลนที่สำคัญ ซึ่งมีบทบาทอย่างมากต่อระบบนิเวศ

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหาร จัดการการใช้ประโยชน์ และการพัฒนาของพื้นที่ รวมถึงการฟื้นฟูทรัพยากรในพื้นที่แห่งนี้ต่อไปในอนาคต

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของการสำรวจความหลากหลายทรัพยากรชีวภาพบริเวณปากแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม ระหว่างเดือนธันวาคม ๒๕๕๒ ถึงเดือนสิงหาคม ๒๕๕๔ พบว่าดินตะกอนมีลักษณะเป็นทรายปนโคลน ขนาดอนุภาคดินตะกอน เฉลี่ย 0.11 ± 0.03 มิลลิเมตร ความเค็มของน้ำทะเลมีค่าเฉลี่ย 8.85 ± 0.35 psu ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ มีค่าเฉลี่ย 4.34 ± 0.54 mg/l ความเป็นกรด-ด่าง มีค่าเฉลี่ย 7.26 ± 0.67 และอุณหภูมิมีน้ำทะเลมีค่าเฉลี่ย 30.45 ± 0.12 °C

สถานีเก็บตัวอย่างทรัพยากรชีวภาพบริเวณปากแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม

ความหลากหลายทรัพยากรสัตว์น้ำ ประกอบด้วย ปลา ๑๐๖ ชนิด กุ้ง ๑๕ ชนิด ปู ๑๑ ชนิด และ หอยและหมีก ๑๗ ชนิด พันธุ์ปลาชนิดเด่น ได้แก่ ปลาข้าวเม่า (*Ambassis gymnocephalus*) และปลาแคตแดง (*Arius caelatus*) ส่วนสัตว์น้ำชนิดอื่นที่เป็นชนิดเด่น ได้แก่ กุ้งหัวมัน (*Metapenaeus brevicornis*) กุ้งกะต้อม (*Macrobrachium equidens*) กุ้งตะกาด (*Metapenaeus* spp.) กุ้งแซบวัย (*Fenneropenaeus merguensis*) ปูกะตอย (*Charybdis affinis*) ปูเสฉวน (*Diogenes* spp.) หอยกาบเหลือง (*Tellina* spp.) และหอยแครง (*Anadara granosa*)

ประชาคมสัตว์หน้าดินขนาดใหญ่ พบทั้งหมด ๔๓ ชนิด โดยกลุ่มเด่นที่พบเป็นกลุ่มกุ้ง-ปู ขนาดเล็ก (Crustacea) พบ ๙ ชนิด ครอบครัวดำเนิน คือ Amphipoda, Tanaidacea, และ Isopod รองลงมาคือไส้เดือนทะเล (Polychaetes) พบ ๒๓ ชนิด ครอบครัวดำเนิน คือ Spionidae, Nephtyidae และ Capitellidae กลุ่มหอย (Mollusca) พบ ๙ ชนิด พวกที่เด่นคือ Marine Microsnail ครอบครัวดำเนิน Tellina และกลุ่มอื่น ๆ พบ ๒ ชนิด พบหนอนตัวกลม (Oligochaetes) กลุ่ม Nemertine เป็นกลุ่มเด่นตามลำดับ

Ambassis gymnocephalus

Leiognathus decorus

Arius caelatus

Hemipimelodus bicolor

Clupeoides borneensis

Thyssa hamiltonii

Butis butis

Pennahia anea

Johnius belangerii

Dendrophysa russelli

Johnius weberi

Sardinella gibbosa

Escualosa thoracata

Secutor hanedai

Stolephorus indicus

Batrachus grunniens

Cynoglossus bilineatus

Cynoglossus puncticeps

Charybdis affinis

Fenneropenaeus merguensis

Metapenaeus brevicornis

Macrobrachium rosenbergii

Anadara granosa

Corbicula australis

Tellinidae

Capitellidae

Nephtyidae

Glyceridae

Neriedidae

Sabellidae

Spionidae

Eunicidae

Hesionidae

Amphipoda

Tanaidacea